

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2021. gada 18. februārī
(OR. en)

6308/21

WTO 31
SERVICES 3
FDI 2
COMER 16
DEVGEN 27
RELEX 115
COMPET 114
AGRI 69
ENV 85
DIGIT 24

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2021. gada 18. februāris
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretārs <i>Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN</i>
K-jas dok. Nr.:	COM(2021) 66 final
Temats:	KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI Tirdzniecības politikas pārskatīšana — atvērta, ilgtspējīga un pārlicinoša tirdzniecības politika

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2021) 66 *final*.

Pielikumā: COM(2021) 66 *final*

Briselē, 18.2.2021.
COM(2021) 66 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**Tirdzniecības politikas pārskatīšana — atvērta, ilgtspējīga un pārlicinoša tirdzniecības
politika**

Tirdzniecības politikas pārskatīšana — atvērta, ilgtspējīga un pārlicinoša tirdzniecības politika

1. EIROPAS TIRDZNICĪBAS POLITIKA EKONOMISKĀS PĀRVEIDES UN GEOPOLITISKĀS NESTABILITĀTES LAIKĀ: GATAVOŠANĀS 2030. GADA PASAULEI

Tirdzniecība ir viens no spēcīgākajiem ES instrumentiem. Tā ir Eiropas ekonomiskās labklājības un konkurētspējas centrā un balsta enerģisku iekšējo tirgu un pārlicinošu ārējo rīcību. Mūsu tirdzniecības režīma atvērtības rezultātā ES ir kļuvusi par pasaulē lielāko lauksaimniecības un rūpniecības preču un pakalpojumu tirgotāju un ieņem pirmo vietu gan ienākošo, gan izejošo starptautisko ieguldījumu ziņā. Pateicoties kopējai tirdzniecības politikai, ES paūz vienotu viedokli uz globālās skatuves. Tas ir unikāls ietekmes līdzeklis.

Ņemot vērā jaunus iekšējos un ārējos izaicinājumus un jo īpaši jaunu, ilgtspējīgāku izaugsmes modeli, kas noteikts saskaņā ar Eiropas zaļo kursu un Eiropas digitālo stratēģiju, ES ir nepieciešama jauna tirdzniecības politikas stratēģija — tāda, kas palīdzēs sasniegt tās iekšpolitikas un ārpolitikas mērķus un veicinās lielāku ilgtspējību saskaņā ar tās apņemšanos pilnīgi īstenot ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķus. Ir jāizmanto viss tirdzniecības politikas potenciāls atkopšanās no Covid-19 pandēmijas procesā un ekonomikas zaļajā un digitālajā pārveidē, kā arī ceļā uz noturīgākas Eiropas veidošanu pasaulē.

Lai varētu veikt pareizās politiskās izvēles, veidojot tirdzniecības politiku 2030. gada pasaulei, ir jāņem vērā nesenās politiskās, ekonomiskās, tehnoloģiskās, vides un sociālās pārmaiņas un no tām izrietošās globālās tendences¹.

Laika posmā no 2017. līdz 2019. gadam noteiktie ierobežojumi jau ir ietekmējuši lielāku tirdzniecības vērtību nekā laika posmā no 2009. līdz 2016. gadam, un SVF uzskata, ka tirdzniecības saspilējums turpina radīt nopietnu risku globālajai ekonomikai īpaši vārgā posmā.

SVF Stratēģijas, politikas un pārskata departaments (IMF Strategy, Policy and Review Department) (2020), "Pavērsieni globālajā tirdzniecības politikā: konflikta paplašināšanās var kavēt atveseļošanu" (Developments in Global Trade Policy: Broadening Conflict May Hinder Recovery), 2020. gada 1. oktobris

Turpina augt **globālā nedrošība**, ko veicina saspringtā politiskā un ģeoekonomiskā situācija. Tā vietā, lai tiktu veicināta starptautiskā sadarbība un daudzpusēja pārvaldība, aizvien **turpina augt vienpusējums**, kas noved pie traucējumiem daudzpusējo iestāžu darbībā vai to apiešanas. Šo tendenču sakne ir meklējama vairākos pavērsienos.

Pirmkārt, **globalizācijai, tehnoloģiskajiem jauninājumiem** un globālo vērtības ķēžu pieaugumam ir bijusi divējāda ietekme uz ekonomikām un

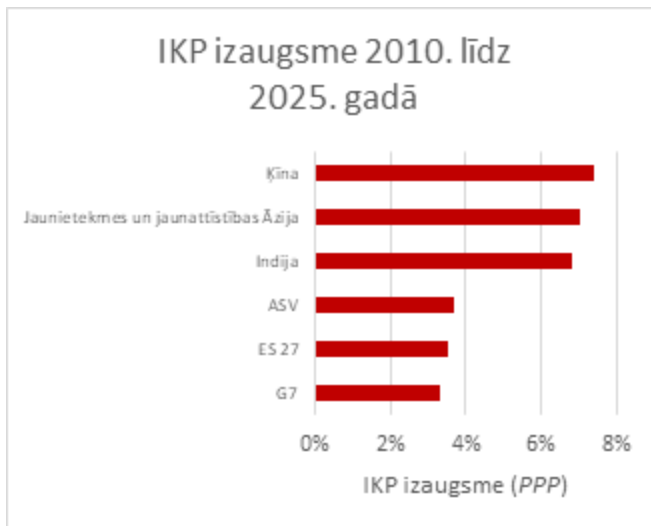
sabiedrībām. No vienas puses, tie ir ievērojami palielinājuši efektivitāti, veicinot ilgtspējīgu, tirdzniecības vadītu ekonomisko izaugsmi daudzās pasaules daļās. Tas ir palīdzējis miljoniem cilvēku izkļūt no nabadzības. No otras puses, minētie pavērsieni reizēm ir radījuši lielus satricinājumus, kā rezultātā ir palielinājusies nevienlīdzība un atsevišķas personas un kopienas ir atstātas novārtā. Dažos gadījumos pielāgošanās izmaksas, kas bija paredzētas kā pagaidu parādība, ir radījušas paliekošus zaudējumus dzīves līmeņa, nodarbinātības iespēju vai atalgojuma un citu darba apstākļu ziņā. Daudzos gadījumos tiek uzskatīts, ka valdības nav pietiekami reaģējušas uz **ekonomikas korekcijām** un mazinājušas to negatīvo ietekmi². Tas

¹ Komisijas 2020. gada stratēģiskās prognozēšanas ziņojumā ir analizēta Covid-19 pandēmijas ietekme uz dažu būtisku megatendenču dinamiku, COM(2020) 493 final. Komisijas 2021. gada stratēģiskās prognozēšanas ziņojumā galvenā uzmanība tiks pievērsta atvērtai stratēģiskajai autonomijai.

² ES līmenī Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fonda mērķis ir sniegt ieguldījumu šādu pielāgošanās izmaksu segšanai; sk. Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1309/2013 (2013. gada 17. decembris) par Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fondu (2014–2020) un ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 1927/2006. Tiek

ir novedis pie aicinājumiem pēc deglobalizācijas un pie iekšupvērstības un izolacionisma pastiprināšanās.

Otrkārt, straujā **Ķīnas ietekmes palielināšanās**, tai izrādot globālas ambīcijas un īstenojot izteiktu valsts kapitālisma modeli, ir būtiski mainījusi pasaules ekonomisko un politisko kārtību. Tas rada arvien lielākas problēmas izveidotajai globālās ekonomikas pārvaldības sistēmai un mazina konkurences apstākļu vienlīdzību Eiropas uzņēmumiem, kas konkurē pasaules un vietējā mērogā³.

Avots: SVF PASAULES EKONOMIKAS APSKATS.

Treškārt, **klimate pārmaiņu** paātrināšanās kopā ar bioloģiskās daudzveidības zudumu un vides

degradāciju, ko apstiprina reāli to postošās ietekmes piemēri, ir likuši atzīt zaļo pārkārtošanos par mūsdienu vadošo mērķi.

Eiropas zaļais kurss ir ES jaunā izaugsmes stratēģija, kas palīdz pārorientēt mūsu ekonomikas politiku tā, lai tā labāk atbilstu 21. gadsimta izaicinājumiem. Tās virsmērķis ir pāreja uz klimatneitrālu, vides ziņā ilgtspējīgu, resursefektīvu un noturīgu ekonomiku līdz 2050. gadam, un tajā paredzēts, ka līdz 2030. gadam SEG emisijas jāsamazina vismaz par 55 %, kā arī jāaizsargā, jā saglabā un jāstiprina ES dabas kapitāls. Attiecīgi tas būs mūsu konkurētspējas dzinējspēks un ļaus panākt **pakāpenisku, bet vienlaikus pamatīgu mūsu ekonomiku pārveidi**, kam, savukārt, būs liela ietekme uz tirdzniecības paradumiem.

Pārejai uz zaļo ekonomiku ir jāiet roku rokā ar sociālo taisnīgumu. Globālās piegādes ķēdēs daudzās pasaules daļās⁴ turpina pastāvēt liels **pienācīga darba deficīts**, sākot ar nopietniem biedrošanās brīvības ierobežojumiem un beidzot ar sliktiem darba apstākļiem⁵. Pamattiesību liegšana darba ņēmējiem rada lejupvērstu spiedienu uz sociālajiem apstākļiem globālā mērogā un palielina iedzīvotāju neapmierinātību ar globalizāciju un atvērto tirdzniecību.

pieņemta jauna regula, kas ļauj fondam turpināt atbalstīt darba ņēmējus un pašnodarbinātas personas, kas zaudējušas darbu.

³ Šī problēma ir īpaši labi redzama energoietilpīgās nozarēs, jo īpaši tērauda nozarē, kur ir vajadzīgi globāli risinājumi, lai novērstu milzīgo nelīdzsvarotību pasaules tirgū, kura negatīvi ietekmē Eiropas uzņēmumus un apdraud šīs ekosistēmas zaļās pārkārtošanās sekmes.

⁴ Saskaņā ar Starptautiskās darba organizācijas (SDO) aplēsēm aptuveni 25 miljoni iedzīvotāju ir iesaistīti piespiedu darbā, 152 miljoni iedzīvotāju ir bērnu darba upuri un 2,78 miljoni darba ņēmēju visā pasaulē katru gadu mirst ar darbu saistītos negadījumos vai no arodslimības. Avoti: *Global estimates of modern slavery: forced labour and forced marriage*, SDO (2017); *Global Estimates of Child Labour*, SDO (2017), un SDO tīmekļa vietne.

⁵ Komisijas dienestu darba dokuments *Promote decent work worldwide*, SWD(2020) 235 final.

Ceturtkārt, **digitālā pārveide** ir vēl viens svarīgs ilgtspējīgas attīstības veicinātājs, bet tai pašā laikā tā arī rada konkurenci un netiek pienācīgi pārvaldīta daudzpusējā līmenī. Sākoties digitālajai desmitgadei, viens no svarīgākajiem uzdevumiem ir atbalstīt Eiropas digitālo pārveidi gan iekšpolitikā, gan ārpolitikā, tostarp tirdzniecības politikā un instrumentos. Vienlaikus **tirdzniecības iezīmes turpinās mainīties**. Tās virzību aizvien vairāk noteiks inovācijas un atbalstīs intelektuālā īpašuma tiesību (IĪT) aizsardzība, turklāt augs pakalpojumu tirdzniecības loma salīdzinājumā ar preču nozīmi⁶. Pakalpojumi ne tikai nepastarpināti papildina vērtības ķēdi (finanšu pakalpojumi, telesakari, IT, transports un loģistika), bet arī bieži vien vēl lielāku pienesumu dod, būdami iekļauti produktu ražošanā. Ekonomikas servitizācija un digitālo tehnoloģiju attīstības izrāviens ir radījis labi apmaksātas un augstas kvalitātes darbvietas, kā arī ir veicinājis ekonomikas izaugsmi.

Covid-19 pandēmija ir paātrinājusi šīs pārmaiņas un piesaistījusi tām pastiprinātu uzmanību, vienlaikus radot vēl jaunus izaicinājumus. Tā ir likusi vēl skaidrāk apzināties ekonomiku savstarpējo savienotību un to, ka tās paļaujas uz stabiliem un paredzamiem starptautiskiem noteikumiem un noturīgiem transportēšanas kanāliem. Pandēmija ir izgaismojusi globālās sadarbības un uzticēšanās sabrukšanas risku. Tā ir arī dzin radījusi jautājumus par pareizo politikas kombināciju piegādes iekšējo un ārējo avotu dažādošanai un stratēģisku ražošanas spēju un rezervju izveidei. Vēl ir kļuvis redzams, ka ir svarīgi paplašināt veselības produktu ražošanu krīzes situācijā un ir nepieciešama sadarbība, lai nodrošinātu vienlīdzīgu piekļuvi mazāk aizsargātajām iedzīvotāju grupām. Turklāt tā ir izraisījusi būtisku valdības atbalsta pieaugumu un iesaisti ekonomikā, kas ir nepieciešams, lai izglābtu dzīvotspējīgus uzņēmumus un aizsargātu darbvietas, bet var izrādīties neilgtspējīga pieeja ilgtermiņā un izraisīt spriedzi.

Visbeidzot, ir jāņem vērā ekonomikas prognozes visā pasaulē. ES turpinās būt globāls ekonomiskais spēks un līdere ilgtspējīgas izaugsmes jomā. Saskaņā ar jaunākajām ESAO ilgtermiņa prognozēm reālais IKP eurozonā ik gadu pieaugs par 1,4 % (saliktais gada pieauguma rādītājs) nākamo 10 gadu laikā⁷. Tomēr minētās izaugsmes izredzes aizēnos notikumu attīstība citos reģionos, un Eiropas relatīvā pozīcija starptautiskajā ekonomikā mainīsies. Tiek prognozēts, ka jau 2024. gadā 85 % no pasaules IKP pieauguma radīsies ārpus ES. Turpināsies Ķīnas izvirzīšanās priekšgalā, un tas būtiski ietekmēs globālo ekonomikas attīstību nākamo 10 gadu laikā — ESAO prognozē, ka Ķīnas IKP ik gadu pieaugs par 4,7 %.

ES tirdzniecības politikā ir jāņem vērā minētās globālās tendences un izaicinājumi, lai atspoguļotu vērienīgo politisko mērķi kļūt par “spēcīgāku Eiropu pasaulē”⁸. Vēl tajā būtu jāņem vērā ieinteresēto personu gaidas, kuras ir izskanējušas diskusijā ar dalībvalstīm, Eiropas Parlamenta pieņemtajā rezolūcijā⁹ un sabiedriskajā apspriešanā¹⁰ paustajos viedokļos.

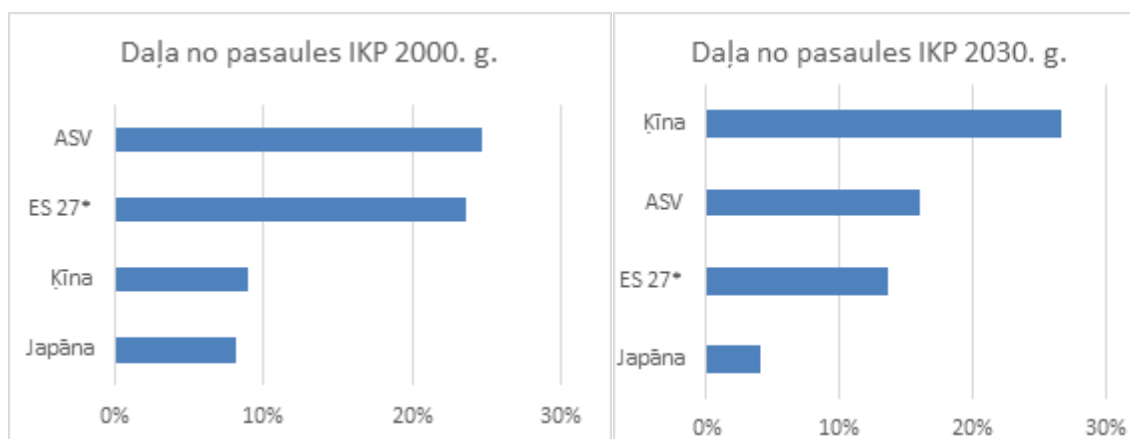
⁶ Ņemot vērā gan preces, gan pakalpojumus, 2016. gadā 80 % ES importa un 82 % ES eksporta izcelsmes avots bija nozares, kurās aktīvi izmanto IĪT. *IPR-intensive Industries and Economic Performance in the European Union, Industry-Level Analysis Report*, kopīgs EPO/EUIPO pētījums, 3. izdevums, 2019. gada septembris.

⁷ ESAO (2020), *Real GDP long-term forecast (indicator)*.

⁸ Politikas pamatnostādnes nākamajai Eiropas Komisijai (2019–2024).

⁹ Eiropas Parlamenta rezolūcija par ES tirdzniecības politikas pārskatīšanu (2020/2761(RSP)).

¹⁰ https://trade.ec.europa.eu/consultations/index.cfm?consul_id=266&utm_source=divr.it&utm_

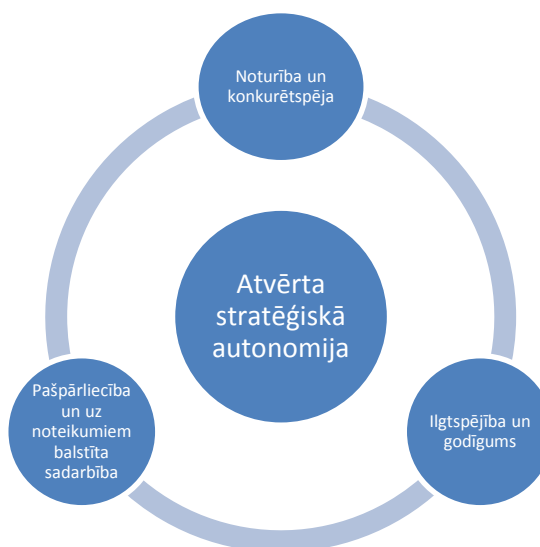

Avots: ESAO, *Real GDP Long Term Forecasts*.

2. TIRDZNICĪBAS POLITIKA, KAS ATBALSTA ATVĒRTU STRATĒGISKO ES AUTONOMIJU

2.1. Atvērta stratēģiskā autonomija

Spēcīgākas un izturīgākas ES izveidei ir jāapvieno **iekšējā un ārējā rīcība** vairākās politikas jomās, saskaņojot un izmantojot visus tirdzniecības instrumentus, lai atbalstītu ES intereses un politikas mērķus. Lai to panāktu, ir jāliek lietā mūsu stiprās puses, sadarbojoties ar partneriem. “Atvērta stratēģiskā autonomija” atbilst šai vajadzībai. **Atvērta stratēģiskā autonomija**¹¹ uzsvēr ES spēju izdarīt savas izvēles un veidot tai apkārt esošo pasauli ar savu piemēru un iesaisti atbilstoši tās stratēģiskajām interesēm un vērtībām. Tā atspoguļo ES pamatzskatu, ka šodienas izaicinājumu risināšanai ir vajadzīga lielāka, nevis mazāka globālā sadarbība. Turklāt tā nodrošina, ka ES turpina izmantot starptautisko iespēju piedāvātos labumus, vienlaikus pārliecinoši aizstāvēt savas intereses, aizsargājot ES ekonomiku no negodīgas tirdzniecības prakses un nodrošinot līdzvērtīgus konkurences apstākļus. Visbeidzot, tā ietver atbalsta sniegšanu iekšzemes politikai, lai stiprinātu ES ekonomiku un palīdzētu tai kļūt par globālo līderi, kas tiecas pēc reformētas uz noteikumiem balstītas globālās tirdzniecības pārvaldības sistēmas.

Atvērta stratēģiskā autonomija ir politiska izvēle, bet vienlaikus arī lēmumu pieņemēju domāšanas veids. Tās pamatā ir **atvērtības** svarīgums, un tā atgādina ES apņemšanos īstenot atvērtu un godīgu tirdzniecību ar labi funkcionējošām, daudzveidīgām un ilgtspējīgām globālām vērtības ķēdēm. Tā ietver:

¹¹ “Eiropas lielā stunda — jāatjaunojas un jāgatavojas ceļš nākamajai paaudzei”, COM(2020) 456 final.

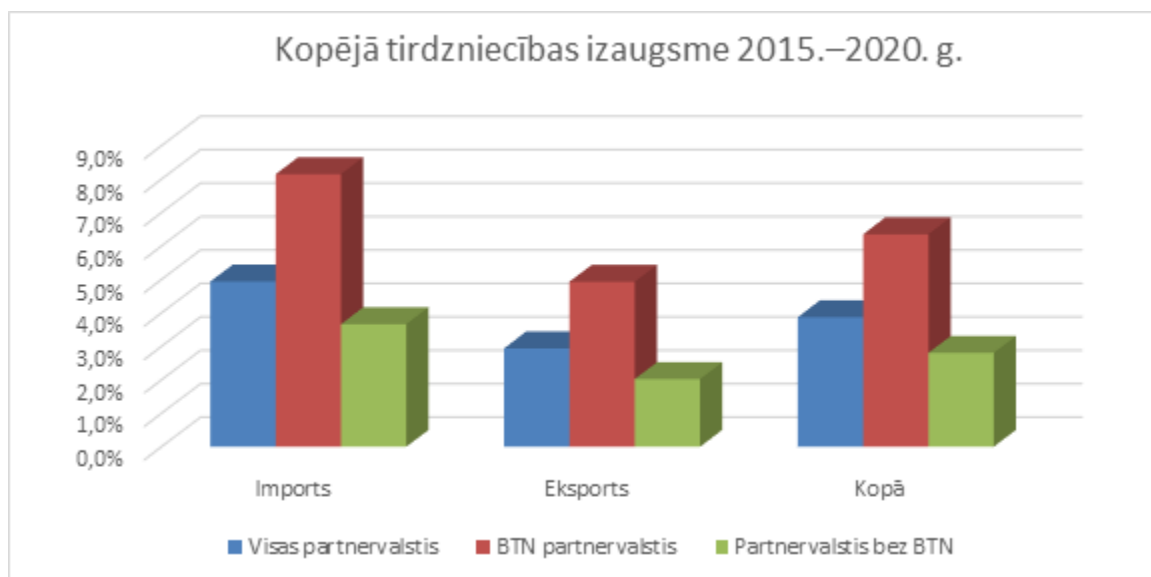
- **noturību un konkurētspēju**, lai stiprinātu ES ekonomiku;
- **ilgtspējību un godīgumu**, kas atspoguļo nepieciešamību pēc atbildīgas un godīgas ES rīcības;
- **pašpārlicību un uz noteikumiem balstītu sadarbību**, lai demonstrētu ES tiekšanos pēc starptautiskas sadarbības un dialoga, kā arī vienlaikus tās gatavību apkarot negodīgu praksi un izmantot autonomus instrumentus, lai nepieciešamības gadījumā īstenotu savas intereses.

2.2. Atvērtība un iesaiste kā stratēģiska izvēle

2019. gadā ES eksportēja preces un pakalpojumus vairāk nekā 3,1 triljona EUR vērtībā un importēja preces un pakalpojumus 2,8 triljonu EUR vērtībā. Pēc šiem abiem apjomiem kopā ES ir uzskatāma par nozīmīgāko spēlētāju tirdzniecības jomā visā pasaulē.

ES ir veidota, tās pamatā liekot gan iekšējo, gan ārējo atvērtību. Tā ir lielākā preču un pakalpojumu eksportētāja un importētāja pasaulē. Tirdzniecība ES ekonomikā veido lielāku daļu nekā katrā no pārējām lielajām ekonomikām. ES eksporta nodrošināto darbvietu skaits ES kopš 2000. gada ir pieaudzis no 20 miljoniem līdz 35 miljoniem¹². Līdzīgā mērā ES ekonomika ir balstīta arī uz importu, kas nodrošina piekļuvi kritiski svarīgām izejvielām un citiem ražošanas resursiem. Realitātē 60 % no ES importa tiek izmantoti, lai ražotu ES preces, un ES augošā atvērtība importam kopš 1995. gada ir palielinājusi

tās ienākumus aptuveni par 550 miljardiem EUR. ES ir arī svarīgs eksporta galamērķis valstīm ar zemiem ienākumiem, jo īpaši Āfrikas valstīm, kā arī ES kaimiņvalstīm un tādējādi palīdz veicināt attīstību un ekonomisko izaugsmi visā pasaulē. Līdzīgi kā pēc iepriekšējās ekonomiskās un finanšu krīzes, tirdzniecībai būs ļoti būtiska nozīme ES zaļajā izvešanā no “purva”, kurā ekonomiku ievedusi Covid-19 krīze.

Avots: Eurostat COMEXT.

¹² Iekšēji Tirdzniecības ĢD aprēķini, kuru pamatā ir publikācija Arto, I., Rueda-Cantuche, J.M., Cazarro, I., Amores, A.F., Dietzenbacher, E. Kutlina-Dimitrova, Z. and Román, M. V., *EU exports to the World: Effects on Employment*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2018, ISBN 978-92-79-93283-0, doi:10.2760/700435, JRC113071. https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/november/tradoc_157516.pdf.

Lai ES varētu stiprināt noturību un atbalstīt savu dažādo ekonomikas nozaru konkurētspēju, mums ir jānodrošina atvērta un neizkropļota starptautisko tirgu pieejamība, tostarp jaunu tirgu pieejamība un atvērtas tirdzniecības plūsmas par labu gan mūsu nozarēm, gan mūsu darba ņēmējiem un iedzīvotājiem. ES nozaru ekosistēmām, kas ietver visus vērtības ķēdes dalībniekus, sākot ar lauksaimniekiem un ražotājiem un beidzot ar pakalpojumu sniedzējiem un sākot ar starptautiskiem uzņēmumiem un beidzot ar MVU un jaunuzņēmumiem, ir būtiska loma ES ekonomikas internacionalizācijā.

ES ir arīdzan **pasaulē lielākais atbalsta tirdzniecībai sniedzēja**¹³. Covid-19 pandēmija ir palielinājusi nepieciešamību pilnvērtīgi īstenot 2017. gada ES kopējo stratēģiju par atbalstu tirdzniecībai. ES patiesi ir stratēģiski ieinteresēta atbalstīt neaizsargātu jaunattīstības valstu, no kurām daudzas atrodas ģeogrāfiski tuvu Eiropai, pastiprinātu integrāciju pasaules ekonomikā.

ES ir galvenā tirdzniecības partnere 74 valstīm visā pasaulē. Tā ir galvenā Āzijas, Āfrikas, ASV, Rietumbalkānu un ES kaimiņreģiona valstu tirdzniecības partnere.

ES ir pilnībā jāizmanto tās spēks, kas izriet no tās atvērtības un tās vienotā tirgus pievilcības. ES atvērtība un iesaiste uz starptautiskās skatuves ļauj raudzīties uz to kā uz patiesu atbalsta paudēju starptautiskajai sadarbībai, daudzpusējām attiecībām un uz noteikumiem balstītai kārtībai, kam, savukārt, ir būtiska nozīme ES interešu īstenošanā. ES sadarbojas ar partneriem, lai nodrošinātu vispārējo vērtību, jo īpaši cilvēktiesību veicināšanas un aizsardzības, ievērošanu. Tās ietver nodarbinātības

pamatstandartus un sociālo aizsardzību saskaņā ar Eiropas sociālo tiesību pīlāru, dzimumu līdztiesību¹⁴ un cīņu pret klimata pārmaiņām un bioloģiskās daudzveidības zudumu.

Ar klimata pārmaiņām saistītās un citas vides problēmas var risināt tikai ar atvērtību, globālu iesaisti un sadarbību. ES neuzvarēs cīņā pret klimata pārmaiņām, ja tā rīkosies vienatnē. Lai gūtu panākumus, ir svarīgi mūsu partneru vidū veicināt izpratni, ka zaļā pārveide ir ne tikai uzskatāma par nepieciešamību vidējā termiņā, bet jau tagad ir daļa no gudras ekonomikas politikas. ES ir jāizmanto tās atvērtība un jāiesaista partneri, jo īpaši lielākie emisiju radītāji un piesārņotāji, lai tie sniegtu savu ieguldījumu klimata pārmaiņu mazināšanā. Arī bioloģiskās daudzveidības saglabāšana ir globāls izaicinājums, kam vajadzīgi globāli centieni.

Atvērtība un iesaiste ir stratēģiska izvēle, kas vienlaikus palīdz apmierināt labi zināmās Eiropas Savienības personīgās intereses. Atvērtība nes labklājību, konkurētspēju un dinamismu. Vienlaikus atvērta ekonomika ir jākombinē ar izlēmīgu rīcību, lai mazinātu klimata pārmaiņas un pielāgotos tām, kā arī aizsargātu vidi, un ar spēcīgu sociālo un darba politiku, lai apmierinātu ES iedzīvotāju gaidas. Tikai šādā veidā mēs varēsim godīgi sadalīt atvērtības sniegtos labumus un tiks veicināta pielāgošanās globālajā ekonomikā notiekošajām izmaiņām, lai neviens nepaliktu novārtā.

2.3. Vērtības ķēžu noturības un ilgtspējības uzlabošana

¹³ Atbalsta tirdzniecībai mērķis ir atbalstīt jaunattīstības valstis, lai tās varētu izmantot tirdzniecību kā līdzekli nabadzības mazināšanai. Ilgtspējīgas attīstības programmā 2030. gadam paredzēto Ilgtspējīgas attīstības mērķu (IAM) 8.a mērķuzdevums attiecas uz atbalsta tirdzniecībai palielināšanu, īpaši vismazāk attīstītajām valstīm (VAV). 17. IAM cita starpā ietver centienus palielināt jaunattīstības valstu, jo īpaši VAV, eksportu.

¹⁴ Sk. Dzimumu līdztiesības stratēģiju 2020.–2025. gadam un Dzimumu līdztiesības rīcības plānu III.

ES ekonomikas un tās piegādes ķēžu noturības un ilgtspējības stiprināšana ir viens no pīlāriem, uz kuriem balstās Eiropas Savienības virzība uz atvērtu stratēģisko autonomiju¹⁵. Covid-19 pandēmija ir pārbaudījusi ekonomiku noturību visā pasaulē. Pirmā no krīzes gūtā mācība ir tā, ka vairums piegādes ķēžu ir parādījušas vērā ņemamu noturību. Pareizajos apstākļos uzņēmumi spēj palielināt globālo ražošanu un izplatīšanu, īpaši, ja tie var paļauties uz atvērtām piegādes ķēdēm, ko atbalsta stabili, paredzami un pārredzami tirdzniecības noteikumi¹⁶. Uz valdībām gulstas īpaša atbildība par šādas vides izveidi, kā arī atbalsta sniegšanu taisnīgai un vienlīdzīgai tādu krājumu sadalei, kuru pieprasījums pārsniedz piedāvājumu. Šajā ziņā ārkārtīgi svarīga ir uzticēšanās starp valstīm, kā arī starp valdībām un privāto sektoru. Tāpēc Eiropas Savienība G20, PTO un divpusējās attiecībās ir aktīvi atbalstījusi globālos centienus uzraudzīt kritiski svarīgās piegādes ķēdes, nodrošināt to atvērtību un nepārtrauktību, kā arī kritiski svarīgo preču taisnīgu un vienlīdzīgu pieejamību. Tas ir bijis īpaši svarīgi Covid-19 vakcīnu ieviešanas kontekstā, kad tikai dažās valstīs īstenotai ražošanai ir jāapmierina visas pasaules pieprasījums. ES plāno pastiprināt sadarbību ar citām valstīm un privāto sektoru, lai paplašinātu ražošanu un atbalstītu līdztiesīgu piekļuvi vakcīnām. Tā nodrošinās, ka neviens īstermiņa pasākums, kura mērķis ir piekļūt vakcīnām, nekavē piegādes uz neaizsargātajām valstīm un ka ikviena šāda pasākuma īstenošana ir labi mērķēta, vienlīdzīga un pārredzama. Noturīgam un ilgtspējīgam transportam ir svarīga loma starptautiskās tirdzniecības veicināšanā un ES piegādes ķēžu saglabāšanā. ES savienojamības attīstība var veicināt ES tirdzniecības noturību un saglabāt ES kā globālu savienojamības centru, kā atzīts Ilgtspējīgas un viedas mobilitātes stratēģijā.

- *Nepieredzētas pieprasījuma palielināšanās situācijā, kā tas notika sejas masku gadījumā, tirdzniecības atvērtībai bija izšķirīga nozīme alternatīvu piegādes avotu klāsta paplašināšanā.*
- *Ļoti svarīga bija arī pārredzamība, jo tā efektīvi veicināja pārtikas piegādes ķēžu noturību, kur noderīgs rīks baiļu par pārtikas krājumu nodrošinājumu kļiedēšanā varētu būt bijusi Lauksaimniecības tirgus informācijas sistēma (AMIS). Gatavība krīzēm būs īpaši svarīga lauksaimniecības nozarē.*
- *Nedrīkst par zemu novērtēt risku, ko rada tirdzniecību ierobežojoši pasākumi, kuri izslēdz jaunattīstības valstis no globālajām vērtības ķēdēm.*

Ņemot vērā Covid-19 krīzes apmēru un tās ietekmi uz visiem ekonomiskās un sociālās dzīves aspektiem, tostarp ražošanu un mobilitāti, traucējumi atsevišķās nozarēs un attiecībā uz noteiktiem produktiem bija neizbēgami. Eksponenciāls pieaugums pieprasījumā pēc noteiktiem ar veselību saistītiem kritiski svarīgiem produktiem kopā ar nepietiekamiem piegādes apjomiem pārvietošanās ierobežojumu vai citu ierobežojošu pasākumu dēļ ir izgaismojis vairākas vājās vietas veselības aprūpes nozarē. Tās ir rūpīgi jāanalizē un efektīvi jānovērš, lai nākotnē tās neradītu problēmas. Iespējamie risinājumi var būt dažādi, sākot no gatavības krīzēm un beidzot ar ražošanas un piegādes ķēžu dažādošanu, stratēģiskas

krājumu veidošanas nodrošināšanu un ražošanas un ieguldījumu veicināšanu, citstarp kaimiņvalstīs un Āfrikā.

¹⁵ Komisija pieņēma tās pašu pirmo stratēģiskās prognozēšanas ziņojumu, kurā traģiskās koronavīrusa izraisītās pandēmijas dēļ noturība ir izcelta kā jauna vadlīnija visiem ES politikas virzieniem, kas ietilpst šīs Komisijas uz pārkarotošanas vērstajā darba kārtībā.

¹⁶ ESAO analītiskais darbs ir apstiprinājis ne vien to, ka globālās vērtības ķēdes ne tikai līdz maksimumam palielina ekonomisko efektivitāti, bet arī to, ka noturīgām piegādes ķēdēm ir būtiska nozīme krīzes periodos, jo tās mazina satricinājumu ietekmi, piedāvā pielāgošanās iespējas un paātrina atveseļošanu. Sk. *Shocks, risks and global value chains: insights from the OECD METRO model*, 2020. gada jūnijs.

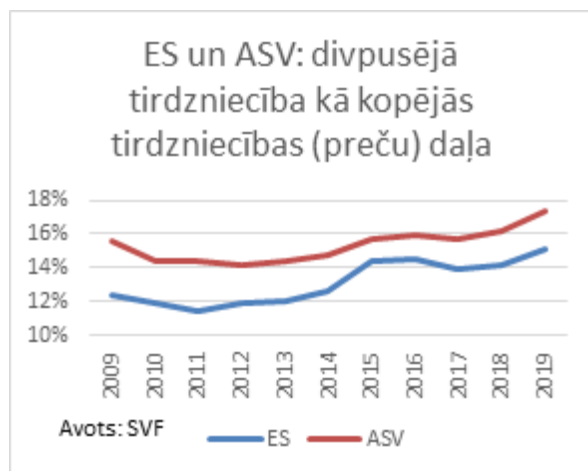
Privātajam sektoram ir centrāla loma risku novērtēšanā un “tieši laikā” ražošanas līdzsvarošanā ar attiecīgiem aizsardzības pasākumiem. Tas ir būtisks faktors noturības nodrošināšanā piegādes traucējumu vai pieprasījuma izraisītu satricinājumu situācijā, īpaši, ja uzņēmumi ir atkarīgi no viena vienīga piegādātāja.

Vēl politikas veidotājiem ir jāpadziļina sava izpratne par vājajām vietām, jādalās informācijā un jāveicina sadarbība. Komisijas darbs **stratēģisko atkarības gadījumu identificēšanā**, īpaši visjutīgākajās nozaru ekosistēmās, piemēram, veselības nozarē, veidos stabilu pamatu, lai varētu definēt nepieciešamās politiskās atbildes reakcijas un sadarboties ar nozari. Šis darbs atbalstīs cita starpā jaunās Zāļu stratēģijas¹⁷ īstenošanu un atjauninātas industriālās politikas stratēģijas sagatavošanu.

Tirdzniecības politika var veicināt noturību, nodrošinot **stabilu, uz noteikumiem balstītu tirdzniecības regulējumu, atverot jaunus tirgus, lai dažādotu piegādes avotus, un attīstot sadarbības regulējumu, lai nodrošinātu taisnīgu un vienlīdzīgu piekļuvi kritiski svarīgiem krājumiem**. Šajā saistībā ES kopā ar partneriem īsteno tirdzniecības un veselības iniciatīvu Pasaules Tirdzniecības organizācijā.

Piegādes ķēžu noturības uzlabošana iet roku rokā ar ES mērķi uzlabot piegādes ķēžu ilgtspējību, jo īpaši, veicinot ilgtspējības standartus globālajās vērtības ķēdēs. Ilgtspējīgākas piegādes ķēdes parasti ir izrādījušās arī noturīgākas¹⁸. Tirdzniecības politika var arī palīdzēt sasniegt šo mērķi, veicinot atbildīgu uzņēmējdarbību un lielāku pārredzamību un izsekojamību piegādes ķēdēs. Šajā ziņā svarīgi pieturas punkti būs gaidāmie tiesību akti par ilgtspējīgu korporatīvo pārvaldību, kā arī atmežošanu.

2.4. Tirdzniecības politika, kas atbalsta ES ģeopolitiskās intereses

Ciešai sadarbībai ar partneriem būs būtiska loma

daudzpusējas sadarbības¹⁹ un uz noteikumiem balstītas starptautiskas kārtības atbalstīšanā. Pastāvošais starptautiskas ekonomiskās pārvaldības satvars ir apdraudēts. Ja tā turpināsies, tiks ietekmētas ekonomiskās attiecības un tirdzniecība, kā arī drošība un stabilitāte, ko mēs uztveram kā pašu par sevi saprotamu. Šo iemeslu dēļ atbalsta sniegšana efektīvai uz noteikumiem balstītai daudzpusējai sadarbībai ir vienas no svarīgākajām ģeopolitiskajām ES interesēm. Tāpēc uz PTO reformu ir jāraugās plašākā kontekstā kopsakarā ar ES prioritātēm nodrošināt, ka funkcionējošas globālās iestādes atbalsta globālo ekonomikas atveseļošanu, pienācīgas darbvietas, ilgtspējīgu attīstību un zaļo pārkārtošanu. ES būtu

¹⁷ Eiropas Zāļu stratēģija, COM(2020) 761 final.

¹⁸ Saistībā ar šo sk. ESAO dokumentu par Covid-19 un atbildīgu uzņēmējdarbību:

<http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/covid-19-and-responsible-business-conduct-02150b06/>

¹⁹ Sk. arī Kopīgu paziņojumu par to, kā stiprināt ES ieguldījumu uz noteikumiem balstītā daudzpusējā sadarbībā.

jāpastiprina darbs, kura mērķis ir veidot alianses, kas atbalstītu efektīvas daudzpusējas iestādes. Šajā sakarā tiks pastiprināts dialogs ar ASV, Otavas grupu, Āfrikas valstīm, Indiju un Ķīnu.

ES būs jāspēj **darboties jaunā, polarizētā globālā kārtībā, kurai ir raksturīgs augošs saspīlējums starp svarīgākajiem dalībniekiem**. ES būtu jāveicina pieejas saspīlējuma mazināšanai un jāmeklē risinājumi, kuru pamatā ir modernizēts uz noteikumiem balstīts satvars. Vienlaikus ES ir jāapbruņojas ar instrumentiem, ar kuriem nepieciešamības gadījumā darboties naidīgākā starptautiskā vidē.

Transatlantiskās attiecības ir lielākās un ekonomiski nozīmīgākās partnerattiecības pasaulē. Tās dziļi sakņojas kopējās interesēs un vērtībās²⁰. Jaunā ASV administrācija dod iespēju kopīgi strādāt PTO reformēšanas jomā, tostarp uzlabot tās spēju novērst konkurences izkropļojumus un veicināt ilgtspējīgu attīstību. Tā arī dod jaunas iespējas cieši sadarboties mūsu ekonomiku zaļās un digitālās pārveides jautājumos. Tāpēc ES dos prioritāti tās partnerattiecību stiprināšanai ar ASV.

ES tirdzniecības un ieguldījumu attiecības ar Ķīnu ir svarīgas un izaicinājumiem pilnas²¹. ES politikas pamatā ir aktīva iesaiste gan divpusējā, gan daudzpusējā līmenī, bet tai pašā laikā arī tādu autonomu instrumentu izstrāde un īstenošana, kuri nepieciešami ES pamatinteresu un pamatvērtību aizsardzībai pilnīgā saskaņā ar tās starptautiskajām saistībām. Taisnīgāku un uz noteikumiem balstītu ekonomisko attiecību veidošana ar Ķīnu ir prioritāte. Lai atbalstītu Eiropas centienus atjaunot līdzsvaru divpusējās tirdzniecības attiecībās, ir būtiski panākt, ka Ķīna uzņemas lielākas saistības starptautiskajā tirdzniecībā, un paralēli novērst tās valsts kapitālisma ekonomiskās sistēmas radīto negatīvo blakusietekmi. Daļa no minētajiem centieniem ir nesen politiski noslēgtās sarunas par visaptverošu investīciju nolīgumu. Lai īstenotu ar tā ratificēšanu saistīto darbu, būs nepieciešama skaidra apņemšanās efektīvi īstenot šo nolīgumu attiecībā uz tirgus pieejamību, vienlīdzīgas konkurences apstākļu saistībām un ilgtspējīgu attīstību.

Raugoties no plašākas stratēģiskās perspektīvas, Eiropas Savienībai būs svarīgi pastiprināt attiecības ar **valstīm, kas atrodas Eiropā un tās tuvumā**, un padziļināt sadarbību ar **Āfrikas kontinentu un Āfrikas valstīm**. Starp šīm abām pasaules daļām pastāv vairākas kultūras, ekonomiskās un politiskās saites. ES stabilitātes un labklājības nodrošināšanai ir ļoti svarīgi, lai stabilitāte un labklājība pastāvētu arī Āfrikā, un tā ir jāatbalsta, ciešāk integrējot abu pasaules daļu ekonomiku un virzot zaļo un digitālo pārkārtošanos kopā ar Āfriku.

Lai ES varētu globālā mērogā labāk īstenot savas ģeopolitiskās ambīcijas, tai būs jādažādo savas attiecības un jāveido alianses ar līdzīgi domājošiem partneriem, **tostarp ar tās plašā tirdzniecības nolīgumu tīkla starpniecību**. Šis tīkls ir svarīgs, jo ikviens tagadējais un nākotnes nolīgums veido mūsu attiecības ar partneriem. ES brīvās tirdzniecības nolīgumi (BTN) ir **platformas, kur veidot pastiprinātu sadarbību atbilstoši mūsu vērtībām un interesēm**. Tie ir pamats, uz kura balstās iesaiste svarīgos tirgos un valstīs visā pasaulē, īpaši Āzijas un Klusā okeāna reģionā, Latīņamerikā un Karību jūras valstīs.

3. TIRDZNICĪBAS POLITIKAS VIDĒJA TERMIŅA VIRZIENS

3.1. Trīs tirdzniecības politikas pamatmērķi vidējā termiņā

²⁰ Kopīgs paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei un Padomei “Jauna ES un ASV programma globālām pārmaiņām”, JOIN(2020) 22 final.

²¹ Kopīgs paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei un Padomei “ES un Ķīna — stratēģiska perspektīva”, JOIN(2019) 5 final.

ES tirdzniecības politikas uzmanības centrā ir jābūt trim pamatmērķiem.

Pirmkārt, sniegt atbalstu ES ekonomikas atveseļošanai un fundamentālai pārveidei atbilstoši tās zaļajiem un digitālajiem mērķiem.

Atveseļošanas centienu kontekstā ES tirdzniecības politikai būtu jāturpina īstenot tās pamatfunkcija, proti, būtu jāveicina tāda preču un pakalpojumu apmaiņa, kas rada iespējas un ekonomisko labklājību. Uzmanības centrā ir jābūt labumam, ko gūs iedzīvotāji, darba ņēmēji un uzņēmumi. Vienlaikus Eiropas tirdzniecības politikai būtu jāpalīdz pārveidot ES ekonomiku atbilstoši zaļajai un digitālajai pārejai. Tai būtu nepārprotami jāatbalsta zaļais kurss visos tā aspektos, tostarp attiecībā uz mērķi panākt klimatneitralitāti līdz 2050. gadam. Vienlaikus ES ilgtermiņa konkurētspēja, labklājība un globālā pozīcija būs atkarīga no tās spējas pieņemt un izmantot savā labā digitālo pārveidi. Tāpēc zaļajai un digitālajai pārejai vajadzētu būt svarīgai prioritātei daudzpusējā un divpusējā tirdzniecības politikā. Lai ES varētu saglabāt un pastiprināt savu ietekmi šajā saistībā nepieciešamo noteikumu veidošanā, tai ir jāizstrādā stratēģiskāka pieeja starptautiskajai normatīvajai sadarbībai. Šajā nolūkā ir ciešāk jāintegrē tirdzniecības politika un ES iekšējā politika.

Otrkārt, veidot globālos noteikumus tā, lai tie būtu vērsti uz ilgtspējīgāku un taisnīgāku globalizāciju.

Globālie tirdzniecības noteikumi ir steidzami jāatjaunina, lai tajos atspoguļotu mūsdienu ekonomikas vidi un izaicinājumus, ar kuriem globālā kopiena saskaras. Globalizācijas ilgtspējības un taisnīguma uzlabošanai vajadzētu būt tirdzniecības politikas dzinējspēkam, lai apmierinātu iedzīvotāju gaidas Eiropā un citviet pasaulē. ES tirdzniecības politikā būtu jāizmanto visi tās rīcībā esošie instrumenti, lai sekmētu sociālo taisnīgumu un vides ilgtspējību.

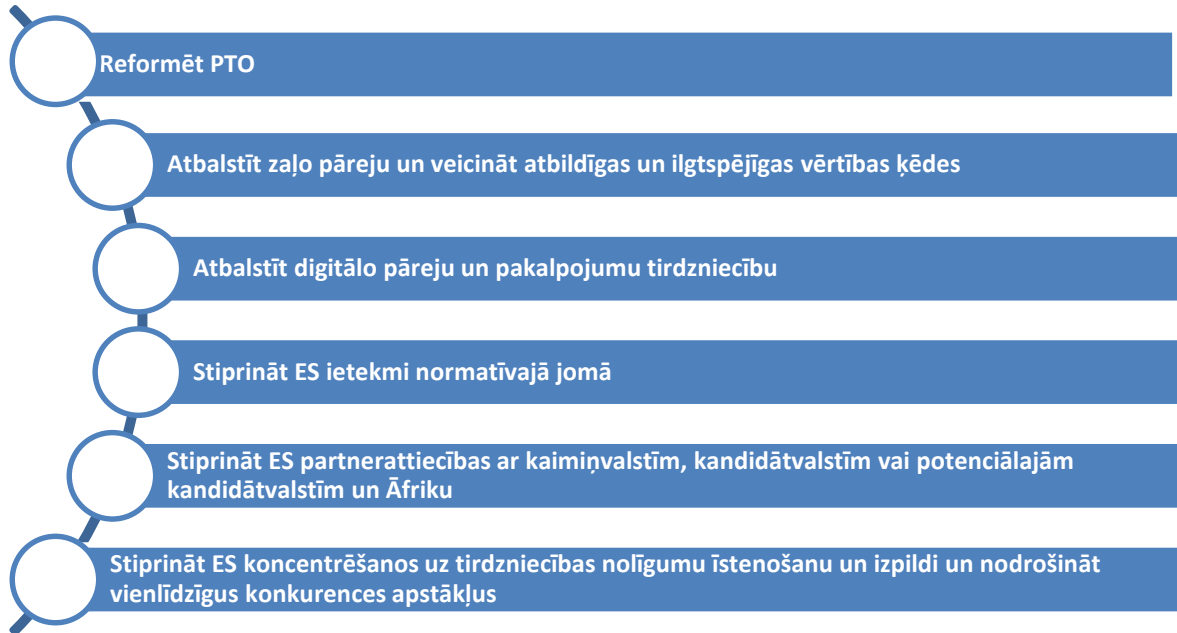
Lai īstenotu šo mērķi, ES par galveno prioritāti būtu jānosaka Pasaules tirdzniecības organizācijas reformēšanas centienu vadīšana un daudzpusējā tirdzniecības pārvaldības satvara efektivitātes uzlabošana. Stabilitātes un uz noteikumiem balstītas tirdzniecības stiprināšana būs ES rīcības centrālais pīlārs, jo tikai tādā vidē tirdzniecība var zelt un starptautiskā sadarbība var attīstīties globālas ilgtspējīgas nākotnes interesēs. Vienlaikus ir jānodrošina, ka noteikumi atbilst pašreizējai ekonomiskajai realitātei un ir labi piemēroti reaģēšanai uz konkurences izkropļojumiem un vienlīdzīgu konkurences apstākļu nodrošināšanai.

Treškārt, palielināt ES spējas īstenot tās intereses un tiesības — arī autonomi, ja nepieciešams.

Sarunas par tirdzniecības nolīgumiem ir bijis svarīgs instruments ekonomisko iespēju radīšanai un ilgtspējības veicināšanai; šo nolīgumu īstenošanai un tajos ietvertu tiesību un pienākumu izpildes panākšanai būs vēl daudz lielāka nozīme. Tā ietvaros būs jānodrošina, ka ES rīcībā ir pareizie instrumenti darba ņēmēju un uzņēmumu aizsardzībai pret netaisnīgu praksi. Tas arī nozīmē, ka būs jāiegulda lielākas pūles, lai nodrošinātu ES tirdzniecības nolīgumos iekļauto ilgtspējīgas attīstības sadaļu efektīvu īstenošanu un izpildi un uzlabotu sociālos, darba un vides standartus globālā mērogā. Stiprinot ES nolīgumu īstenošanu un izpildi, ES tirdzniecības politika rada apstākļus, kuros uzņēmumiem ir iespēja attīstīties, augt un ieviest inovācijas, kā arī rada drošas augstas kvalitātes darbvietas Eiropā un ārpus tās. Daudzpusējas sadarbības atbalstīšana un atvērtība sadarbībai nav pretrunā ES gatavībai pārliecinoši rīkoties, lai aizstāvētu savas intereses un panāktu savu tiesību izpildi. ES būtu pēc nepieciešamības jāstiprina savu instrumentu klāsts, lai tā varētu aizstāvēties pret negodīgas tirdzniecības praksi vai citām naidīgām darbībām, vienlaikus rīkojoties saskaņā ar tās starptautiskajām saistībām.

3.2. Sešas jomas, kurām ir kritiski svarīga nozīme ES mērķu sasniegšanā vidējā termiņā

Lai īstenotu trīs iepriekš minētos mērķus, Komisija pievērsīs īpašu uzmanību **sešām jomām**. Katrai no minētajām jomām tālāk tekstā attiecīgajos punktos ir norādītas vairākas pamatdarbības, kas ir īstenojamas Komisijas pašreizējā pilnvarojuma laikā.

3.2.1. Reformēt PTO

PTO ir bijusi nenovērtējams palīgs savām dalībvalstīm kopš tās dibināšanas 1995. gadā. Tā ir nodrošinājusi stabilu un paredzamu tirdzniecības vidi, veicinot milzīgu globālās tirdzniecības izplešanos, vienlaikus nodrošinot regulējumu tirdzniecības strīdu risināšanai iztiesāšanas ceļā. Tomēr tagad to ir piemeklējusi krīze, jo tai vairs neizdodas panākt sekmīgus sarunu iznākumus, kas ļautu risināt ar globālo tirdzniecību saistītus izaicinājumus. Tās spēja risināt tirdzniecības strīdus ir zudusi, un tās uzraudzības sistēma ir jāuzlabo, lai nodrošinātu pārredzamību vai novērstu tirdzniecības ierobežojumus.

Komisija **tiecas pēc visu PTO funkciju reformēšanas**.

PTO noteikumi un prakse ir jāatjauno un jāuzlabo, lai atspoguļotu mūsdienu tirdzniecības realitāti. Tas būtu jādara, balstoties uz kopīgu tās dalībnieku mērķi atveseļot un attīstīt ekonomiku un panākt vides un sociālo ilgtspējību. PTO noteikumu modernizēšanai un tās darbības uzlabošanai, citstarp ar atvērtiem plurilaterāliem nolīgumiem, ir būtiska nozīme konkurences izkropļojumu novēršanā un tāda digitālas un ilgtspējīgas tirdzniecības regulējuma nodrošināšanā, par kuru ir panākta vienošanās.

Tā kā uz noteikumiem balstītas sistēmas uzticamība ļoti lielā mērā ir atkarīga no neatkarīgas un vispārpieņemtas sistēmas tirdzniecības strīdu iztiesāšanai, ir ārkārtīgi svarīgi atjaunot strīdu izšķiršanas sistēmas darbību.

I pielikumā “PTO reforma: ceļā uz ilgtspējīgu un efektīvu daudzpusēju tirdzniecības sistēmu” ir izklāstīti ES uzskati par PTO reformas prioritātēm.

Komisija arīdzan uzstās uz daudzpusējas reformas īstenošanu citos forumos, piemēram, uz daudzpusējas ieguldījumu tiesas izveidi Apvienoto Nāciju Organizācijas Starptautisko tirdzniecības tiesību komisijā.

Pamatdarbības

Komisija veiks šādas darbības.

1. **Centīsies panākt pirmā PTO reformu kopuma pieņemšanu**, īpašu uzmanību pievēršot tam, lai palielinātu PTO ieguldījumu ilgtspējīgā attīstībā, un sāks sarunas par pastiprinātiem noteikumiem, lai izvairītos no konkurences izkropļojumiem, kas rodas valsts intervences dēļ. Tā par prioritāti noteiks **transatlantiskās sadarbības** veicināšanu attiecībā uz PTO reformu.
2. Strādās, lai **atjaunotu pilnībā funkcionējošu PTO strīdu risināšanas** sistēmu ar reformētu Apelācijas institūciju.

3.2.2. Atbalstīt zaļo pāreju un veicināt atbildīgas un ilgtspējīgas vērtības ķēdes

Saskaņā ar Eiropas zaļo kursu **klimata pārmaiņu un vides degradācijas** apkarošana ir **ES galvenā prioritāte**. Savs pienesums ir jānodrošina visiem ES politikas virzieniem, tomēr progress būs atkarīgs no globālajiem partneriem, lielajiem emisiju radītājiem un piesārņotājiem un viņu gatavības palielināt mērķu vērienu. Tirdzniecības politikai būs svarīga atbalstoša loma.

Komisijas apņemšanās nākamajai desmitgadei ir nodrošināt, ka tirdzniecības instrumenti papildina un atbalsta globālo pāreju uz klimatneitrālu ekonomiku, cita starpā, paātrinot ieguldījumus tīrā enerģijā, un veicina vērtības ķēdes, kas ir vērstas uz apriti, atbildīgas un ilgtspējīgas. Tas ietver atbildīgas uzņēmējdarbības un vides, cilvēktiesību un darba standartu ievērošanas veicināšanu. Tajā pašā laikā tas nozīmē radīt apstākļus un iespējas ilgtspējīgiem produktiem un pakalpojumiem.

Lai īstenotu šo redzējumu, būs jārīkojas visos līmeņos — **daudzpusēji, divpusēji un autonomi**.

Lai liktu pamatus zaļajai pārejai uz klimatneitrālu, videi nekaitīgu un noturīgu ekonomiku, būs nepieciešams **uzlabots daudzpusējs regulējums**. ES sadarbosies ar līdzīgi domājošām valstīm, lai īstenotu spēcīgu vides darba kārtību Pasaules Tirdzniecības organizācijā. Šo centienu ietvaros tā virzīs iniciatīvas un darbības, kas veicina klimata un ilgtspējības apsvērumu ņemšanu vērā visās dažādajās PTO funkcijās, tostarp tirdzniecības un klimata iniciatīvu. Minētās iniciatīvas ietvers izvēlētu preču un pakalpojumu liberalizēšanu, pārredzamību un atbalsta tirdzniecībai zaļināšanu. Tam būtu jāietver arī fosilā kurināmā subsīdiju disciplīnu pakāpeniska izstrāde. Vēl tā veicinās apspriedes PTO par to, kā tirdzniecība var atbalstīt pienācīgu darbu un sociālo taisnīgumu.

ES plašais **divpusējo tirdzniecības nolīgumu tīkls** atvieglo zaļo tehnoloģiju, preču, pakalpojumu un ieguldījumu tirdzniecību. Ilgtspējības jautājums ne tikai tiks iekļauts vērienīgās tirdzniecības un ilgtspējīgas attīstības sadaļās, bet arī tiks pastāvīgi atspoguļots daudzos citos ES tirdzniecības un ieguldījumu nolīgumu aspektos. Tie atbalsta tīru un efektīvāku ražošanas metožu un tehnoloģiju izplatīšanos un rada zaļajām precēm un pakalpojumiem iespēju iekļūt tirgū. Tie palīdz mūsu atjaunojamās enerģijas nozarei piekļūt trešo valstu tirgiem un nodrošina neizkropļotu tirdzniecību ar izejvielām un energoprecēm, kas ir vajadzīgas, lai nodrošinātu piegādes, kuras nepieciešamas pārejas uz klimatneitrālām ekonomikām veicināšanai, kā arī nodrošina investīcijas šajās izejvielās un energoprecēs. Tie ir arī būtiska platforma, kas dod iespēju mums kopā ar partneriem darboties klimata pārmaiņu,

bioloģiskās daudzveidības, aprites ekonomikas, piesārņojuma, tīras enerģijas tehnoloģiju, tostarp atjaunojamās enerģijas un energoefektivitātes, un pārejas uz ilgtspējīgām pārtikas sistēmām jomā. Turpmākajos tirdzniecības nolīgumos Komisija ierosinās sadaļu par ilgtspējīgām pārtikas sistēmām. ES ierosinās Parīzes nolīguma ievērošanu uzskatīt par būtisku elementu turpmākajos tirdzniecības un ieguldījumu nolīgumos. Turklāt tirdzniecības un ieguldījumu nolīgumu ar G20 valstīm noslēgšanas pamatā vajadzētu būt kopīgam mērķim pēc iespējas ātrāk panākt klimatneitralitāti saskaņā ar Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes (IPCC) ieteikumiem. Šim mērķim vajadzētu būt atbilstīgi atspoguļotam arī nacionāli noteiktajos devumos (NND), ko iesniedz saskaņā ar Parīzes nolīgumu. ES par prioritāti noteiks arī Konvencijas par bioloģisko daudzveidību efektīvu īstenošanu tirdzniecības un ieguldījumu nolīgumos.

ES tirdzniecības un ieguldījumu nolīgumiem, kā arī vispārējai preferenču sistēmai (VPS) ir bijusi būtiska loma arī Starptautiskās darba organizācijas (SDO) ANO pamatkonvencijās paredzēto **pamata cilvēktiesību un darba tiesību ievērošanas veicināšanā**. Īpaša prioritāte tiks piešķirta šo saistību īstenošanai, tostarp rīcībai pret bērnu darbu kā daļai no Komisijas plašāka mēroga centieniem panākt pilnīgu neiecietību pret bērnu darbu. Viens no svarīgākajiem vispārējās preferenču sistēmas (VPS) gaidāmās pārskatīšanas mērķiem būs vēl vairāk paplašināt tirdzniecības iespējas jaunattīstības valstīm, lai mazinātu nabadzību un radītu darbvietas, balstoties uz starptautiskām vērtībām un principiem, piemēram, darba tiesībām un cilvēktiesībām.

Komisija pašreizējo un nākamo nolīgumu visu sadaļu īstenošanā turpinās pastiprināt ilgtspējības aspektu. Tā stiprinās **tirdzniecības un ilgtspējīgas attīstības saistību izpildes panākšanu**, balstoties uz galvenajam tirdzniecības nolīgumu izpildes uzraugam (CTEO) iesniegtajām sūdzībām. 2021. gadā agrīni pārskatot 15 punktu rīcības plānu efektīvai tirdzniecības nolīgumu tirdzniecības un ilgtspējīgas attīstības sadaļu (TSD) īstenošanai un izpildei, tiks apsvērtas vēl citas darbības. Pārskatīti tiks visi attiecīgie TSD īstenošanas un izpildes aspekti, tostarp saistību tvērums, uzraudzības mehānismi, iespējamās sankcijas par neizpildi, būtisko elementu klauzula, kā arī institucionālā sistēma un nepieciešamie resursi.

Papildus tam **autonomie pasākumi** palīdz sasniegt mērķi nodrošināt, ka tirdzniecība ir ilgtspējīga un atbildīga un atbilst mūsu vispārējiem mērķiem un vērtībām. Oglekļa ievērošanas mehānisms (OIKM) ir spilgts piemērs. Komisijā tiek gatavots priekšlikums par OIKM, lai izvairītos no tā, ka pašas Komisijas klimata politikas efektivitāti apdraud oglekļa emisiju pārvirze. Vēl viens piemērs ir Komisijas nodoms nākt klajā ar tiesību aktiem atmežošanas un mežu degradācijas jomā. Svarīgs elements, kas palīdzēs nodrošināt, ka piegādes ķēdes ir ilgtspējīgas un atbildīgas, būs Komisijas priekšlikums par ilgtspējīgu korporatīvo pārvaldību, tostarp obligātu pienācīgu pārbaudi attiecībā uz vidi, cilvēktiesībām un darba tiesībām. Tiks veikts minētā priekšlikuma ietekmes novērtējums, un priekšlikums ietvers efektīvus rīcības un izpildes panākšanas mehānismus, lai nodrošinātu, ka piespiedu darbs nerod vietu ES uzņēmumu vērtības ķēdēs.

Arī jaunajam globālajam cilvēktiesību sankciju režīmam būs nozīme cilvēktiesību ievērošanas nodrošināšanā. Šis režīms ES ir nodrošinājis regulējumu, kas ļaus tai mērķtiecīgi vērsties pret personām, subjektiem un struktūrām, tostarp valstiskiem un nevalstiskiem dalībniekiem, kas atbild par vai ir saistīti ar nopietniem cilvēktiesību pārkāpumiem un pāridarījumiem visā pasaulē vai ir iesaistīti tajos²².

²² ES sankcijas ir svarīgs instruments, ko izmanto, lai veicinātu kopējās ārpolitikas un drošības politikas (KĀDP) mērķus un ar ko ES var iejaukties, lai, piemēram, novērstu konfliktus vai reaģētu uz jaunām vai

Importam ir jāatbilst attiecīgajiem ES noteikumiem un standartiem. Kā liecina iepriekš minētie piemēri, noteiktos apstākļos, kā noteikts PTO noteikumos, ir pamatoti, ka ES pieprasa nodrošināt importēto produktu atbilstību noteiktām ražošanas prasībām. Globālo tirdzniecības noteikumu mērķis ir nodrošināt paredzamu un nediskriminējošu tirdzniecības regulējumu, vienlaikus aizsargājot katras valsts tiesības noteikt regulējumu atbilstoši tās sabiedrības prioritātēm. Ražošanas prasību piemērošana importam ir leģitīma tāpēc, ka ir nepieciešams aizsargāt globālo vidi vai reaģēt uz ētikas problēmjautājumiem. Ikreiz, kad ES apsvērs šādu pasākumu piemērošanu importētiem produktiem, tas tiks darīts, pilnībā ievērojot PTO noteikumus, īpaši nediskriminēšanas un proporcionalitātes principu, lai izvairītos no nevajadzīgiem tirdzniecības traucējumiem.

Komisija uzņemsies celmlauža lomu ilgtspējīgas izaugsmes standartu izstrādē un veidos starptautiskos standartus atbilstoši Eiropas zaļajam kursam, vienlaikus sadarbojoties ar saviem partneriem, lai izstrādātu un īstenotu noteikumus, kas ir vienlīdz vērienīgi.

Pamatdarbības

Komisija veiks šādas darbības.

3. Virzīs iniciatīvas un darbības, kas **veicina klimata un ilgtspējības apsvērumu ņemšanu vērā PTO.**
4. **Aicinās G20 partnerus uzņemties saistības** attiecībā uz klimatneitralitāti, stiprinās sadarbību citos **zaļā kursa aspektos, tādus kā bioloģiskā daudzveidība, ilgtspējīga pārtikas politika, piesārņojums un aprites ekonomika**, un ierosinās padarīt **Parīzes nolīguma** ievērošanu **par svarīgu elementu visos nākotnes nolīgumos.**
5. **2021. gadā agrīni pārskatot 15 punktu rīcības plānu**, uzlabos tirdzniecības nolīgumu ilgtspējīgas attīstības sadaļu īstenošanas un izpildes efektivitāti. Pārskatīšanas rezultāti tiks ņemti vērā notiekošajās un turpmākajās sarunās.
6. **Veicinās ilgtspējīgas un atbildīgas vērtības ķēdes** ar priekšlikumu par obligātu pienācīgu pārbaudi, tostarp efektīviem rīcības un izpildes panākšanas mehānismiem, ar kuriem nodrošināt, ka piespiedu darbs nerod vietu ES uzņēmumu vērtības ķēdēs. Līdz saistošu noteikumu pieņemšanai Komisija nodrošinās vadlīnijas, lai palīdzētu ES uzņēmumiem veikt attiecīgus pasākumus jau tagad saskaņā ar starptautiskām pienācīgas pārbaudes pamatnostādņem un principiem.

3.2.3. Atbalstīt digitālo pāreju un pakalpojumu tirdzniecību

ES tirdzniecības politikai ir jāpalīdz radīt vide, kurā ES pakalpojumu sniedzēji var būt inovatīvi un augt. Prioritārā kārtā **ir jāatjaunina starptautisko noteikumu globālais satvars.**

pastāvošām krīzēm (Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Centrālajai bankai, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “ES ekonomikas un finanšu sistēma: veicināt atvērtību, stiprumu un noturību”); COM(2021) 32 final).

Digitālā joma piedzīvos intensīvu globālo konkurenci, kas pārkārtos globālās ekonomiskās attiecības. ES var sekmīgi īstenot savu digitālo pārveidi tikai tad, ja tā veido savu digitālo programmu ar skatu uz ārpusi, pilnībā ņemot vērā globālo vidi, kurā konkurence aizvien palielinās un kļūst arvien sīvāka un kura dažkārt apgrūtina vērtībās balstīto ES pieeju digitalizācijai. Tirdzniecības politikai būs būtiska loma ar digitālo pāreju saistīto ES mērķu sasniegšanā. Eiropas uzņēmumi paļaujas uz digitālajiem pakalpojumiem, un šī vajadzība turpinās palielināties. Daudzi uzņēmumi bez datiem nevar iztikt, un dati ir arī kritiski svarīgs ES piegādes ķēžu komponents. Digitālās tehnoloģijas nodrošina efektivitātes pieaugumu, kas vajadzīgs, lai saglabātu konkurētspēju²³, bet arī pārveido tradicionālās rūpniecības nozares, kurās Eiropas uzņēmumiem

ES ir pasaulē lielākā pakalpojumu tirgotāja. Pakalpojumu tirdzniecība veido 25 % no ES IKP, savukārt pakalpojumu eksporta apjoms pārsniedz 900 miljardus EUR gadā. Vēl tā tieši vai netieši nodrošina 21 miljonu ES darbvieta. 60 % visu ES ārējo tiešo ieguldījumu citās pasaules valstīs, kā arī nepilni 90 % no ES ienākošajiem ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem ir pakalpojumu jomā.*

* <https://data.oecd.org/trade/trade-in-services.htm>.

būs jā saglabā un jāpalielina sava konkurētspēja. Tajā pašā laikā Eiropai svarīgi apsvērumi digitālās pārveides un jaunu tehnoloģiju parādīšanās jomā ir drošība un vērtības, un šajās jomās ir jāsteno rūpīgi pārdomāta politiska pieeja gan iekšpolitikā, gan ārpolitikā. Jauno **digitālo tehnoloģiju, tostarp mākslīgā intelekta**, sekām ir jāpievēršas globālā mērogā, izmantojot **stingrākus globālos standartus un noteikumus**.

Atbalsts Eiropas digitālajai programmai ir ES tirdzniecības politikas prioritāte. Mērķis ir nodrošināt Eiropas Savienībai vadošo pozīciju digitālajā tirdzniecībā un tehnoloģiju jomā, jo īpaši, veicinot inovāciju. ES būtu jāturpina rādīt piemēru digitālo standartu un regulatīvo pieeju jomā, jo īpaši attiecībā uz datu aizsardzību; šajā jomā ES Vispārīgā datu aizsardzības regula bieži tiek uzskatīta par iedvesmas avotu²⁴. Lai to panāktu, **PTO ir jānosaka digitālās tirdzniecības noteikumi un ES ir jāuzņemas centrāla loma to izstrādē.** Pēc tam kad būs panākta vienošanās par tiem, ES būtu jāatbalsta turpmākas plurilaterālas PTO sarunas, lai liberalizētu pakalpojumu tirdzniecību arī citās nozarēs, ne tikai e-komercijā.

Vēl ES būs jāpastiprina divpusējā sadarbība un jāmeklē **spēcīgāki satvari sadarbībai ar līdzīgi domājošiem partneriem ar tirdzniecību saistītos digitālos jautājumos.** Tā centīsies padziļināt regulatīvo dialogu ar līdzīgi domājošiem partneriem.

ES nākotnei būs svarīgs **datu** jautājums. Attiecībā uz datu pārrobežu pārsūtīšanu un datu teritoriālas ierobežošanas prasību aizliegumu Komisija izmantos **atvērtu, bet uzstājīgu pieeju, kuras pamatā būs Eiropas vērtības un intereses.** Komisija strādās, lai nodrošinātu, ka tās uzņēmumi var izmantot savā labā starptautisko brīvo datu plūsmu pilnīgā saskaņā ar ES datu aizsardzības noteikumiem un citiem sabiedriskās politikas mērķiem, tostarp sabiedrisko

²³ Datu pieejamība un jauninājumi, piemēram, produktu pases, var vēl vairāk palielināt produktu vērtību un sniegt informāciju, kas ir ļoti svarīga, lai maksimāli palielinātu aprites vērtību, tomēr pārāk bieži šādi dati netiek nodoti pa vērtības ķēdēm.

²⁴ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par digitālo pakalpojumu vienoto tirgu (digitālo pakalpojumu tiesību akts), ar ko groza Direktīvu 2000/31/EK, COM(2020) 825 final, un priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par sāncensīgiem un godīgiem tirgiem digitālajā nozarē (Digitālo tirgu tiesību akts), COM(2020) 842 final, un Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula, VDAR).

drošību un kārtību. Jo īpaši ES turpinās novērst nepamatotus šķēršļus datu plūsmām, vienlaikus saglabājot savu regulatīvo autonomiju datu aizsardzības un privātuma jomā.²⁵ Lai varētu labāk novērtēt pārrobežu datu plūsmu apjomu un vērtību, Komisija izveidos Eiropas analītisko sistēmu datu plūsmu mērīšanai.

Pamatdarbības

Komisija veiks šādas darbības.

7. Centīsies panākt, ka tiek ātri noslēgts **vērienīgs un visaptverošs PTO nolīgums par digitālo tirdzniecību**, kurš ietvertu noteikumus par datu plūsmām pilnīgā saskaņā ar ES datu aizsardzības regulējumu un noteikumus par patērētāju uzticēšanās vairošanu, kas nodrošinātu patērētāju aizsardzību augstā līmenī.
8. Meklēs iespējas īstenot **ciešāku normatīvo sadarbību** ar līdzīgi domājošiem partneriem attiecībā uz jautājumiem, kas ir svarīgi digitālās tirdzniecības jomā.

3.2.4. Stiprināt ES ietekmi normatīvajā jomā

Spēja ietekmēt globālas nozīmes noteikumu un standartu izstrādi ir **svarīga konkurētspējas priekšrocība**.

Gadu desmitiem **ES ir bijusi līdere šajā ziņā**. Tā ir dedzīgi virzījusi šo darbu starptautiskās standartu izstrādes institūcijās, piemēram, Starptautiskajā Standartizācijas organizācijā (ISO) un starptautiskos nozaru forumos. Minētie centieni ir palīdzējuši Eiropas uzņēmumiem piekļūt globālajiem tirgiem, novērsuši tirdzniecības šķēršļus un sekmējuši normatīvo konvergenci. Šī pieeja kopā ar ES tirgus lielumu ir piešķirusi ES lielu ietekmi starptautiskās standartizācijas jomā un atsevišķos gadījumos arī kļuvusi par iemeslu brīvprātīgai tās augsto standartu, noteikumu un politikas mērķu pieņemšanai globālajās piegādes ķēdēs. Eiropas eksportētāji, tostarp MVU, ir ieguvuši būtisku konkurētspējas priekšrocību tā iemesla dēļ, ka ES ir spēcīga ietekme normatīvajā jomā globālā mērogā.

ES relatīvais nozīmīgums mazinās, kā iemesls ir jaunu ietekmīgu spēku rašanās normatīvajā jomā un strauja tehnoloģiju attīstība, kuras dzinējspēks bieži vien atrodas ārpus ES.

Lai ES varētu palielināt savu ietekmi šajā jomā, tai ir **jāizstrādā stratēģiskāka pieeja starptautiskajai normatīvajai sadarbībai**, īpaši attiecībā uz zaļo un digitālo pārkārtošanos. ES ir jāieņem proaktīvāka nostāja jaunu noteikumu izstrādē, lai tā varētu sekmīgāk popularizēt ES normatīvās pieejas visā pasaulē. Šim nolūkam būs nepieciešama lielāka sinerģija starp iekšpolitiku un ārpolitiku, lai jau agrīnā posmā varētu konstatēt, kurām stratēģiskajām jomām būtu jāpievērš īpaša uzmanība starptautiskajā normatīvajā sadarbībā. Vēl tam būs nepieciešams dialogs un sadarbība ar ES standartu noteikšanas institūcijām, lai apzinātu stratēģiskas prioritātes, kas attiecas uz starptautiskiem standartiem. Komisija pastiprināti analizēs savas normatīvās politikas ārējo dimensiju svarīgu noteikumu ietekmes novērtējumos un noteiks prioritāros partnerus normatīvās sadarbības īstenošanai. Tirdzniecības politikai vajadzētu būt gatavai atbalstīt regulatoru vadītus sadarbības pasākumus un šajā nolūkā pilnībā izmantot tirdzniecības nolīgumu sniegtās iespējas. Tirdzniecības politikai kopā ar starptautiskajām partnerattiecībām un attīstības sadarbību, ko cita starpā sniedz kā atbalstu tirdzniecībai, būtu arī jāpalīdz ieviest starptautiskos standartus jaunattīstības partnervalstīs un jāveicina atbilstība jaunām normatīvām prasībām. ES arī

²⁵ Kā atspoguļots ar Apvienoto Karalisti noslēgtā Tirdzniecības un sadarbības nolīguma sadaļā par digitālo tirdzniecību.

pastiprinās normatīvos dialogus ar līdzīgi domājošām Āzijas un Klusā okeāna valstīm un Latīņamerikas valstīm.

Sadarbība ar Amerikas Savienotajām Valstīm būs īpaši svarīga, lai nodrošinātu, ka jaunie noteikumi atbilst demokrātisku, atvērtu un iekļaujošu sabiedrību vērtībām.

Pamatdarbības

Komisija veiks šādas darbības.

9. **Pastiprinās normatīvos dialogus ar līdzīgi domājošiem tirdzniecības partneriem** ES konkurētspējai stratēģiski svarīgās jomās. Šajā nolūkā būs agrīni jānosaka prioritārās jomas normatīvajai sadarbībai un jāveido ciešāks dialogs ar ES un starptautiskajām standartizācijas organizācijām.
10. Veidos ciešākas **transatlantiskās partnerattiecības** mūsu ekonomiku **zaļās un digitālās pārveides jomā**, citstarp ar ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomes starpniecību.

3.2.5. Stiprināt ES partnerattiecības ar kaimiņvalstīm, kandidātvalstīm vai potenciālajām kandidātvalstīm un Āfriku

Mūsu visnozīmīgākās attiecības veidojas ar tiem, kas mums ir ģeogrāfiski vistuvāk. Stabilitāte un labklājība ES kaimiņvalstīs un Āfrikā ir ES politiskajās un ekonomiskajās interesēs. ES ir apņēmusies darīt visu iespējamo, lai atbalstītu partneru centienus atgūties no Covid-19 pandēmijas ietekmes un panākt ilgtspējīgu attīstību. ES blīvais ar šīm valstīm noslēgto tirdzniecības nolīgumu tīkls piedāvā iespēju īstenot ciešāku ekonomisko integrāciju un attīstīt integrētus ražošanas un pakalpojumu tīklus. Tas būtu daļa no plašākas stratēģijas, kuras mērķis ir veicināt ilgtspējīgus ieguldījumus un uzlabot mūsu ekonomikas noturību, izmantojot diversificētas vērtības ķēdes, un sekmēt ilgtspējīgu produktu tirdzniecības attīstību, citstarp, lai atbalstītu klimatisko un enerģētikas pārkārtošanu. Vēl tas veicinās neatbilstīgas migrācijas galveno iemeslu apkarošanu tirdzniecības politikas plašāka ieguldījuma satvarā visaptverošās partnerībās atbilstīgi jaunajam Migrācijas un patvēruma paktam²⁶.

ES stiprinās savas ciešās ekonomiskās partnerattiecības Eiropas Ekonomikas zonā. ES cer cieši sadarboties ar Apvienoto Karalisti, lai pilnvērtīgi izmantotu Tirdzniecības un sadarbības nolīguma potenciālu. Vēl ES cer modernizēt tirdzniecības un ekonomiskās attiecības ar Šveici, kā arī Turciju ar noteikumu, ka ir izpildīti attiecīgie nosacījumi.

Īpaši svarīgi būs atbalstīt spēcīgāku ekonomisko integrāciju ar **Rietumbalkāniem** un **Austrumu partnerības** valstīm²⁷. Kas attiecas uz **Rietumbalkāniem**, uzlabotā paplašināšanās metodika un Ekonomikas un investīciju plāns²⁸ sniedz satvaru paātrinātai integrācijai ES tirgū pirms pievienošanās, tai pašā laikā nodrošinot vienlīdzīgus konkurences apstākļus. Šīs pastiprinātās ekonomiskās integrācijas pamatā ir Rietumbalkānu valstu apņemšanās izveidot kopēju reģionālu tirgu, kas balstīts uz ES noteikumiem un standartiem. Attiecībā uz Austrumu partnerību, jo īpaši *DCFTA* partnerēm (Ukrainu, Gruziju un Moldovu), ES atbalsta centienus panākt lielāku saskaņotību ar ES normatīvo modeli, tostarp attiecībā uz digitālo un zaļo pārkārtošanos. Šo partneru centienus iestrādāt ES noteikumus varētu

²⁶ Jauns Migrācijas un patvēruma pakts, COM(2020) 609 final.

²⁷ "Noturības stiprināšana — Austrumu partnerība, kas sniedz labumu visiem", JOIN(2020) 7 final.

²⁸ "Ekonomikas un investīciju plāns Rietumbalkāniem", COM(2020) 641 final.

papildināt ar padziļinātu dialogu par to, kā tos attīstīt un īstenot, tostarp varētu partnerus aicināt piedalīties ekspertu grupās un pastiprināt to saikni ar ES standartizācijas organizācijām. Vēl būtu jāapsver papildu soļi, kā veicināt tirdzniecību, tostarp nolīgumi par atbilstības izvērtēšanu.

ES attiecību un ekonomiskās integrācijas ar **dienvīdu kaimiņreģionu**²⁹ uzlabošana būs stratēģiski nepieciešama ilgtermiņa stabilitātes nodrošināšanai. ES ir izdevīgs Vidusjūras dienvīdu valstu ģeogrāfiskais tuvums, kultūras un lingvistiskās saiknes ar tām, jo iepriekš minētais atvieglo šo stratēģisko ekonomisko un komerciālo integrāciju. Tirdzniecības politika ir svarīgs instruments, ko var izmantot, lai veicinātu stratēģisku savstarpēju atkarību starp ES un dienvīdu kaimiņreģionu un izstrādātu integrācijas iniciatīvas, kur ieguvējas būs abas puses, īpaši attiecībā uz stratēģiskām vērtības ķēdēm. Kopš 2000. gadu sākuma ES ir noslēgusi brīvās tirdzniecības nolīgumus ar astoņām Vidusjūras dienvīdu valstīm kā daļu no plašākiem asociācijas nolīgumiem. Sarunas par padziļinātu un visaptverošu brīvās tirdzniecības zonu (*DCFTA*) ar Maroku un Tunisiju notiek jau vairākus gadus. ES ir gatava ar abām partnerēm apspriest variantus, kā modernizēt tirdzniecības un ieguldījumu attiecības, lai sekmīgāk pielāgotu tās mūsdienu izaicinājumiem.

ES būtiski **pastiprinās savu sadarbību ar Āfrikas partneriem**, lai atbrīvotu to ekonomisko potenciālu, veicinātu ekonomikas dažādošanu un iekļaujošu izaugsmi. Tas vēl vairāk veicinās ilgtspējīgas tirdzniecības un ieguldījumu saiknes gan starp abām pasaules daļām, gan pašā Āfrikā³⁰. Tas atbilst ilgtermiņa iecerēm noslēgt starpkontinentu tirdzniecības nolīgumu, kura pamatā būtu sekmīga Āfrikas Kontinentālās brīvās tirdzniecības zonas (*AfCFTA*) īstenošana. Tā jo īpaši balstās uz Āfrikas reģionālajām ekonomiskajām kopienām un ekonomisko partnerattiecību nolīgumiem ar ES. Šīs stiprākās attiecības ar Āfriku būtu jāveicina visos līmeņos, citstarp, risinot politisku dialogu ar Āfrikas Savienību un tās dalībvalstīm, paplašinot un padziļinot ekonomisko partnerattiecību nolīgumus un attīstot divpusējas attiecības ar atsevišķām valstīm, lai veicinātu ilgtspējīgus ieguldījumus lauksaimniecībā, rūpniecības precēs un pakalpojumos. Komisija arī sāks pārdomāt, kā varētu atvieglot integrāciju kontinentā ar saskaņotiem izcelsmes noteikumiem, kas būtu piemērojami šo valstu tirdzniecībai ar ES.

Komisija piedāvās **jaunu ilgtspējīgu ieguldījumu iniciatīvu Āfrikas un dienvīdu kaimiņreģiona** partneriem vai reģioniem, kas būs ieinteresēti tajā. To varētu īstenot atsevišķu ieguldījumu nolīgumu veidā vai kā daļu no pastāvošo tirdzniecības nolīgumu modernizācijas. Lai maksimāli palielinātu minēto nolīgumu ietekmi un atvieglotu to īstenošanu, tie tiks izstrādāti kopā ar ES attīstības sadarbības instrumentiem, lai atbalstītu ieguldījumus, un, ja iespējams, izmantojot Eiropas komandas pieeju, lai nodrošinātu sinerģijas ar ES dalībvalstīm, privāto sektoru, pilsonisko sabiedrību un visiem attiecīgajiem dalībniekiem. Redzamākā no minētajām iniciatīvām ir ārējo investīciju plāns (*EIP*), kas sāka darboties 2017. gadā attiecībā uz Subsahāras Āfriku un ES kaimiņreģionu. Tas ietver arī Eiropas Fondu ilgtspējīgai attīstībai plus (*EFIA+*), kas kļūst globāli piemērojams jaunajā daudzgadu finanšu shēmā (*DFS*) laika periodam no 2021. līdz 2027. gadam. Trīs *EIP* pīlāri palīdzēs atbalstīt ilgtspējīgus ieguldījumus Āfrikā un kaimiņreģionā, vienlaikus rosinot reformas, lai uzlabotu uzņēmējdarbības vidi un ieguldījumu klimatu. Tas tiks darīts ar mērķi veicināt starpreģionu integrāciju un ciešākas ES un Āfrikas tirdzniecības attiecības, progresējot *AfCFTA* īstenošanai.

²⁹ *Renewed partnership with the Southern Neighbourhood - A new Agenda for the Mediterranean*, JOIN(2021) 2 final.

³⁰ Saskaņā ar 2020. gada marta kopīgo paziņojumu par ES un Āfrikas stratēģiju "Ceļā uz visaptverošu stratēģiju ar Āfriku", JOIN(2020) 4 final.

Pamatdarbības

Komisija veiks šādas darbības.

11. Padziļinās tirdzniecības un ekonomiskās attiecības ar citām valstīm Eiropā, tostarp **Rietumbalkāniem un valstīm, kas ir noslēgušas DCFTA ar ES**, īpašu uzmanību pievēršot ciešākai normatīvajai sadarbībai, lai atbalstītu zaļo un digitālo pārkārtošanos. Tā modernizēs savas tirdzniecības un ieguldījumu attiecības ar tām **dienvīdu kaimiņreģiona** valstīm, kuras ir ieinteresētas veidot ciešāku integrāciju ar Eiropas Savienību.
12. Pastiprinās sadarbību ar **Āfrikas valstīm**:
 - a) pastiprinot **politisko dialogu** un sadarbību ar Āfrikas Savienību un tās dalībvalstīm un veicinot raitu *AfCFTA* īstenošanu, tostarp sadarbosies ar privāto sektoru un veicinās kopējus standartus Āfrikā, lai uzlabotu reģionālo un kontinentālo integrāciju;
 - b) **padziļinot un paplašinot jau noslēgtos tirdzniecības nolīgumus ar Āfrikas reģionālajām ekonomiskajām kopienām** un stiprinot to ilgtspējības aspektu;
 - c) turpinot pētīt iespēju **pastiprināt saiknes un sinerģijas starp dažādiem tirdzniecības režīmiem ar Āfrikas valstīm**, piemēram, iespēju panākt saskaņotākus izcelsmes noteikumus tirdzniecībā ar ES;
 - d) tiecoties pēc **ilgtspējīgiem ieguldījumu nolīgumiem** ar Āfriku un dienvīdu kaimiņreģionu.

3.2.6. Stiprināt ES koncentrēšanos uz tirdzniecības nolīgumu īstenošanu un izpildi un nodrošināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus

Pēc pēdējos gados noslēgto jauno nolīgumu viļņa Komisija ieguldīs īpašas pūles tajā, lai **īstenotu dzīvē ES tirdzniecības nolīgumu priekšrocības**, vienlaikus **pārlicinoši raugoties, lai tiktu izpildītas** gan tirgus pieejamības, gan ilgtspējīgas attīstības saistības. Eiropas ieinteresētajām personām ir jāapzinās ES tirdzniecības nolīgumu piedāvātās iespējas un jābūt drošām, ka tās var izmantot ES sarunu rezultātā panāktos ieguvumus. ES ir noslēgusi sarunas par tirdzniecības nolīgumiem Āzijas un Klusā okeāna reģionā un Latīņamerikā vai iesaistījusies tajās, un tas paver būtiskas ekonomiskās iespējas. Tāpēc ir svarīgi radīt vajadzīgos apstākļus nolīgumu ar *Mercosur* un Meksiku ratificēšanai un pabeigt notiekošās sarunas, jo īpaši sekmīgās sarunas ar Čīli, Austrāliju un Jaunzēlandi. *Mercosur* gadījumā notiek dialogs par sadarbības pastiprināšanu attiecībā uz nolīguma ilgtspējīgas attīstības aspektu, īpaši pievēršoties Parīzes nolīguma īstenošanai un atmežošanai.

Tas būs kritiski svarīgs elements, kas ļaus ES virzīties uz atvērtu stratēģisko autonomiju un atvieglos piekļuvi tirgiem, īpaši MVU piekļuvi tiem. Vēl tas palīdzēs cīnīties pret protekcionisma tendencēm un izkropļojumiem, kas negatīvi ietekmē ES eksportu. Šis darba jomas svarīgums tika apstiprināts 2020. gada jūlijā, ieceļot **galveno tirdzniecības nolīgumu izpildes uzraugu**.

Tas nozīmēs darbu šādās jomās.

- **Pilnībā izmantot iespējas, ko sniedz tirdzniecības nolīgumu īstenošana.** ES savos tirdzniecības nolīgumos izmantos visas iestrādātās elastības iespējas, lai tie atbilstu paredzētajam mērķim un reaģētu uz jaunajiem izaicinājumiem saistībā ar zaļo un digitālo pārkārtošanos. ES arī izmanto savu atbalstu tirdzniecībai turpinās palīdzēt jaunattīstības valstīm īstenot tirdzniecības nolīgumus un veicinās atbilstību noteikumiem un standartiem, īpaši attiecībā uz ilgtspējīgu attīstību.

- **Palīdzēt ES ieinteresētajām personām pēc iespējas labāk izmantot ES nolīgumu piedāvātās iespējas.** Komisija izmantos *Access2Markets* portāla panākumus, integrēs tajā vēl citas funkcijas un izveidos saikni starp to un citiem svarīgiem informācijas kanāliem³¹, īpaši MVU labā. Komisija arī turpinās atbalstīt ES lauksaimniecības un agropārtikas nozari, ko veido galvenokārt MVU, īpašu uzmanību pievēršot to produktu ilgtspējības un kvalitātes veicināšanai, izvirzot tos ES pārtikas ilgtspējības sistēmas priekšgalā.
- **Uzraudzīt ES tirdzniecības nolīgumu īstenošanas un izpildes pareizību** un ar vienas pieturas aģentūru atvieglot sūdzību iesniegšanu par tirgus pieejamības šķēršļiem un tirdzniecības un ilgtspējīgas attīstības saistību pārkāpumiem. Komisija sadarbosies ar ES dalībvalstīm, Eiropas Parlamentu un ieinteresētajām personām, lai uzraudzītu ES tirdzniecības partneru veikto īstenošanu un nodrošinātu saskanīgu pieeju. Tā ierosinās īpašu tiesību aktu, kas ir nepieciešams cita starpā ar tirdzniecību saistīto ES un Apvienotās Karalistes Tirdzniecības un sadarbības nolīguma noteikumu izpildei.

Jauni tiešsaistes rīki, ar ko atbalstīt ES uzņēmumus, īpaši MVU:

- *apzināt efektīvākas digitālās sistēmas, ar ko atvieglot tirdzniecību un nodrošināt normatīvo atbilstību un kas balstītas uz ES muitas vienloga sistēmas vidi un ES tirgus uzraudzības informācijas un saziņas sistēmu (ICSMS), un šajā saistībā apsvērt produktu atbilstības informācijas, tostarp produktu atbilstības sertifikātu, digitalizāciju un tās ieviešanu ES tiesību aktos;*
- *izveidot jaunu piekļuves iepirkumam (A2P) rīku, ar ko ES ekonomikas dalībnieki var noteikt, vai un ar kādiem nosacījumiem tie var likumīgi piedalīties iepirkumu konkursos trešās valstīs;*
- *paplašināt Access2Markets (A2M) portāla tiešsaistes rīku, lai papildinātu un iekļautu informāciju ES pakalpojumu eksportētājiem un ieguldītājiem, un apsvērt citus platformas uzlabojumus;*
- *uzlabot izcelsmes noteikumu pašnovērtēšanas rīku (ROSA), lai palīdzētu uzņēmumiem, īpaši Eiropas MVU, pareizi piemērot izcelsmes noteikumus, īstenojot eksportu uz trešām valstīm.*

- Risināt neizpildes gadījumus **PTO vai divpusējā strīdu risināšanas** sistēmā, ja visas pārējās iespējas ir izsmeltas. **Atjauninātā Izpildes regula**³² stiprina ES spēju rīkoties situācijās, kurās strīdu risināšana atbilstoši PTO vai divpusējiem nolīgumiem ir bloķēta.

- Komisija turpinās stingri izmantot **tirdzniecības aizsardzības instrumentus**, lai Eiropas rūpniecība netiktu pakļauta negodīgas tirdzniecības ietekmei. Tā ietvaros tiks izsekoti arī jauni trešo valstu izmantoti subsidēšanas veidi, piemēram, ieguldījumu finansēšanas jomā, un pret tiem pienācīgi vērsīsies ar kompensācijas maksājuma pasākumiem.

- **Drošības jomā** Komisija saskaņā ar **ĀTI izvērtēšanas regulu** no jauna pauž aicinājumu visām dalībvalstīm izveidot un īstenot visaptverošu ĀTI izvērtēšanas mehānismu, lai risinātu gadījumus, kuros konkrēta uzņēmuma, infrastruktūras vai tehnoloģijas iegūšana vai kontrolēšana var radīt risku drošībai vai sabiedriskajai kārtībai ES³³. Komisija turpinās īstenot sadarbības mehānismu ar dalībvalstu iestādēm, lai aizsargātu drošību un sabiedrisko kārtību no riskantiem ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem, un apsvērs ĀTI izvērtēšanas regulā noteiktā sadarbības mehānisma uzlabošanu.

³¹ Varētu īpaši izpētīt sinerģijas ar citiem informācijas avotiem, tostarp Eiropas Biznesa atbalsta tīklu (*EEN*), ES un Japānas Rūpniecības sadarbības centru, ES MVU centru Ķīnā, Eiropas biznesa organizāciju vispasaules tīklu, Eiropas tirdzniecības veicināšanas organizācijām un MVU palīdzības dienestiem intelektuālā īpašuma tiesību (IĪT) jautājumos.

³² <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2204>.

³³ 2020. gada 25. marta paziņojums par ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem un kapitāla brīvu apriti no trešām valstīm, un Eiropas stratēģisko aktīvu aizsardzību, C(2020) 1981 final.

- Komisija sadarbosies ar dalībvalstu iestādēm, lai nodrošinātu efektīvu modernizētās **Eksporta kontroles regulas**³⁴ īstenošanu attiecībā uz paaugstināta riska divējāda lietojuma precēm un tehnoloģijām, lai atbalstītu nodrošinātas vērtības ķēdes, veicinātu starptautisko drošību, aizsargātu cilvēktiesības un nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus ES eksportētājiem.

Tomēr ES ir **jāattīsta savi instrumenti, lai stātos pretī jauniem izaicinājumiem**, un jāaizsargā Eiropas uzņēmumi un iedzīvotāji no negodīgas tirdzniecības prakses gan iekšēji, gan ārēji.

- Komisija ierosinās jaunu tiesisku instrumentu tirdzniecības politikas jomā, lai aizsargātu ES no iespējamām trešo valstu **piespiedu darbībām**.
- Komisija ierosinās tiesisku instrumentu, ar ko novērst **izkropļojumus, kurus izraisa ārvalstu subsīdijas ES iekšējā tirgū**.
- Lai ES ekonomikas dalībnieki varētu vieglāk piekļūt publiskajam iepirkumam, balstoties uz savstarpības principu, Komisija mēģinās virzīt **Starptautiskā iepirkuma aktu un aicina Padomi steidzamā kārtā noslēgt tās darbu**.
- Visbeidzot, lai nodrošinātu vienlīdzīgākus konkurences apstākļus ES uzņēmumiem trešo valstu tirgos, kuros tiem aizvien biežāk ir jākonkurē ar finanšu atbalstu, ko ārvalstu konkurenti saņem no savas valdības, Komisija izskatīs **iespējas izveidot ES stratēģiju attiecībā uz eksporta kredītiem**. Tas ietvers ES eksporta kredītiespējas un ES finanšu instrumentu labāku koordinēšanu. Saskaņā ar zaļā kursa mērķi pakāpeniski pārtraukt subsīdijas fosilajam kurināmajam tā arīdžan stimulēs klimatam draudzīgu tehnoloģiju projektu izstrādi un rosinās nekavējoties izbeigt atbalstu no oglēm iegūtas enerģijas nozarei un atturēt no jebkādiem turpmākiem ieguldījumiem fosilā kurināmā enerģijas infrastruktūras projektos trešās valstīs, ja vien tie pilnībā nesaskan ar vērienīgu un skaidri definētu virzību uz klimatneitralitāti saskaņā ar Parīzes nolīguma ilgtermiņa mērķiem un labākajiem pieejamajiem zinātniskajiem datiem.

Komisija turpinās darbu, kura mērķis ir **saskaņot preferenciālus izcelsmes noteikumus ES tirdzniecības nolīgumos**, ņemot vērā ES ieinteresēto personu, īpaši MVU, intereses.

Lai dotu indivīdiem un uzņēmumiem iespēju faktiski izmantot ES tirdzniecības nolīgumu sniegtās priekšrocības, sistemātiskāk novērstu pastāvošos šķēršļus un nepieļautu jaunu šķēršļu rašanos, ir nepieciešama kopīga visu ES iestāžu, dalībvalstu, kā arī pilsoniskās sabiedrības un citu ieinteresēto personu rīcība. Komisija vadīs šos centienus, cita starpā izmantojot ES delegācijas un tīklus, kurus dalībvalstis un uzņēmumu apvienības ir izveidojušas trešās valstīs.

Pamatdarbības

Komisija veiks šādas darbības.

13. Centīsies **nostiprināt ES partnerattiecības ar galvenajiem izaugsmes reģioniem** Āzijas un Klusā okeāna reģionā un Latīņamerikā, radot vajadzīgos apstākļus sarunu noslēgšanai un vēl neratificēto divpusējo nolīgumu ratificēšanai.
14. Pilnvērtīgi izmantos **galvenā tirdzniecības nolīgumu izpildes uzrauga (CTEO)** lomu, lai maksimāli palielinātu sarunu iznākumu sniegtos ieguvumus uzņēmumiem, īpaši MVU un lauksaimniekiem, un lai novērstu šķēršļus, kas pasliktina nolīgumu izpildes potenciālu, tai skaitā ilgtspējīgas attīstības jomā.
15. Vēl vairāk stiprinās **ES instrumentus, lai stātos pretī jauniem izaicinājumiem** un aizsargātu Eiropas uzņēmumus un iedzīvotājus no negodīgas tirdzniecības prakses,

³⁴ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_2045.

tostarp sagatavos aktu cīņai pret piespiedu pasākumiem. Papildus tam Komisija izpētīs iespējas izstrādāt ES eksporta kredītu stratēģiju.

16. Izstrādās jaunus tiešsaistes rīkus, lai atbalstītu ES uzņēmumus, īpaši MVU.

4. ATBALSTS INFORMĀCIJĀ BALSTĪTĀM DISKUSIJĀM PAR TIRDZNICĪBAS POLITIKU

Komisija ar paziņojumu “Tirdzniecība visiem”³⁵ bija būtiski palielinājusi savu apņemšanos nodrošināt pārredzamu un iekļaujošu tirdzniecības politiku. Komisija turpinās šo procesu, kas atspoguļots pozitīvā gaismā visās atsauksmēs, kuras apkopotas tirdzniecības politikas pārskatīšanā³⁶. Jaunākajos 2019. gadā publicētajos Eirobarometra pārskatos ir redzams, ka iedzīvotāji atzinīgi novērtē iepriekšējos gados ieguldītās pūles. 60 % respondentu apgalvo, ka paļaujas uz to, ka Eiropas Savienība tirdzniecības politiku īsteno atklātā un pārredzamā veidā.

Ņemot vērā **dialoga ar ieinteresētajām personām** svarīgumu un lai iedrošinātu konkrētu sadarbību galvenajos jautājumos, Komisija pastiprinās sadarbību ar pilsonisko sabiedrību un sociālajiem partneriem, pamatojoties uz pilsoniskās sabiedrības dialoga pārskata pētījumu, kas tika sākts 2020. gadā. Īpaša uzmanība tiks pievērsta īstenošanai un izpildei, koncentrējoties uz to, lai nodrošinātu, ka tiek pilnībā ievērotas ES intereses attiecībā uz sagaidāmajiem ieguvumiem no tirdzniecības nolīgumiem. Koncentrēšanās uz PTO reformu būs atspoguļota pastiprinātā viedokļu apmaiņā par šiem jautājumiem.

Lai nodrošinātu rūpīgi izsvērtu pamatu tirdzniecības politikas attīstībai, Komisija arī **pastiprinās savus analītiskos un datu vākšanas centienus** un iedrošinās ieinteresētās personas sniegt savu analītisko pienesumu. Komisija veiks *ex post* izvērtējumu par ES nolīgumu ietekmi uz galvenajiem vides aspektiem, tostarp klimatu. Komisija arī **darbu**, lai veidotu labāku izpratni par dažādu tirdzniecības politikas daļu ietekmi uz dzimumu līdztiesību un gūtu nepieciešamo informāciju pasākumiem, kas uzlabotu izpratni par dzimumu līdztiesības jautājumiem tirdzniecības politikā³⁷, tostarp atbalstā tirdzniecībai. Tiks analizēta arī tirdzniecības politikas ietekme uz nodarbinātību un dažādiem sociālās attīstības aspektiem.

5. SECINĀJUMS

ES tirdzniecības politikai ir jāpielāgojas un jāatspoguļo mūsdienu izaicinājumi un iedzīvotāju gaidas. Mūsu atbildība ir nodrošināt, ka tā kalpo ES interešu nodrošināšanai, palīdzot īstenot tās vērienīgos mērķus un nosargāt tās vietu pasaulē gan šodien, gan nākamajām paaudzēm. Tāpēc ir ārkārtīgi svarīgi pārorientēt ES tirdzniecības politiku tādu mērķu virzienā, kas atbalsta fundamentālu zaļo un digitālo ES ekonomikas pārveidi, veido ilgtspējīgāku un godīgāku globalizāciju, kuras pamatā ir modernizēti noteikumi, kā arī pastiprina izpildes panākšanu. Galu galā, tikai šādi rīkojoties, mēs spēsim atbildīgi un ilgtspējīgi radīt iespējas, ko ES iedzīvotāji, darba ņēmēji un uzņēmumi sagaida un kas ir nepieciešamas planētai.

³⁵ “Tirdzniecība visiem. Ceļā uz atbildīgāku tirdzniecības un ieguldījumu politiku”, COM(2015) 497 final.

³⁶ https://trade.ec.europa.eu/consultations/index.cfm?consul_id=266&utm_source=dlvr.it&utm_.

³⁷ *Joint Declaration on Trade and Women’s Economic Empowerment on the Occasion of the WTO Ministerial Conference in Buenos Aires in December 2017.*